

ע"פ 7396/15 - משה גדליה נגד מדינת ישראל, פלוני, פלונית, פלונית, פלונית, פלוני

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7396/15

לפני:

כבוד השופטת א' חיות

כבוד השופט י' עמית

כבוד השופט מ' מזוז

המערער:

משה גדליה

נ ג ד

המשיבים:

1. מדינת ישראל

2. פלוני

3. פלונית

4. פלונית

5. פלונית

6. פלוני

ערעור על הכרעת דין מיום 1.5.2014 וגזר דין מיום 11.10.2015 של בית המשפט המחוזי בנצרת בתפ"ח 11477-10-12 (על ידי סגן הנשיא ת' כתילי והשופטים א' קולה ו- ד' צרפתי)

תאריך הישיבה:

י"ג בשבט התשע"ז (9.2.2017)

בשם המערער:

עו"ד תמי אולמן; עו"ד שחף אולמן; עו"ד יעקב שלומוביץ'

בשם המשיבים:

עו"ד סיון רוסו

פסק-דין חלקי *

השופט מ' מזוז:

1. ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בנצרת בתפ"ח 11477-10-12, במסגרתו הרשיע בית המשפט (סגן הנשיא ת' כתיילי והשופטים א' קולה ו- ד' צרפתי) את המערער ביום 1.5.2014 בביצוע עבירות של רצח בכוונה תחילה, לפי סעיף 300(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק), ואיומים, לפי סעיף 192 לחוק, וביום 11.10.2015 גזר עליו עונש מאסר עולם וכן פיצוי כספי בסכום המרבי הקבוע בחוק (₪ 258,000) לכל אחד מארבעת בני משפחת המנוחה - להורי המנוחה, כיחידה אחת, וכן לכל אחד משלושת ילדי המנוחה.

2. לפי עובדות כתב האישום המתוקן אשר הוגש נגד המערער, בתקופה הרלבנטית היו המערער ודקלה גדליה ז"ל (להלן: המנוחה) בני זוג נשואים אשר התגוררו יחד עם שלושת ילדיהם המשותפים ועבדו יחדיו במסעדה שבניהולו של המערער (להלן: המסעדה). מספר חודשים קודם לאירוע מושא כתב האישום, עלו יחסיהם של המערער והמנוחה על שרטון, והמנוחה הביעה בפני המערער את רצונה להתגרש ממנו. עקב האמור החל המערער להתעמר במנוחה, ובתוך כך התנהג אליה בגסות, סילק אותה מעבודתה במסעדה, הורה לבעלי המכולת השכונתית שלא למכור לה דבר בהקפה, נטל ממנה את כרטיס ה"דלקן" שהיה ברשותה, וסירב לתת לה כסף מזומן. בנסיבות אלו נותרה המנוחה ללא אפשרות לכלכל את עצמה ואת ילדיה, והיא נאלצה לבקש מבני משפחתה כסף לשם רכישת מצרכים בסיסיים. כמו כן, במספר הזדמנויות שונות איים המערער על המנוחה ברצח, לעתים אף באוזני בני משפחתה.

על רקע רצונה של המנוחה להתגרש מהמערער כאמור, גמלה בליבו של המערער ההחלטה להמית את המנוחה. לשם כך, מספר ימים לפני הרצח נקט המערער מספר פעולות הכנה: הוא מילא שני בקבוקים בחומר דליק ושמר אותם ברשותו, ומספר שעות טרם ביצוע הרצח הודיע לעובדיו במסעדה כי אין בכוונתו לפתוח את המסעדה למחרת היום. ביום 26.8.2012, סמוך לשעה 23:30, ניגש המערער אל המנוחה בעודם בבית, אחז בה בחוזקה ותקף אותה. המנוחה החלה לזעוק לעזרה, ושתי הבנות ששהו בבית (נ', ילידת 1998, ו- ז', ילידת 2003, להלן יחד: הבנות) ניגשו אל המערער וניסו

למנוע ממנו מלהמשיך במעשיו. המנוחה קראה לבנות לצאת מן הבית פן יפגע בהן המערער, והמערער משך את הבנות בחולצותיהן, דחפן אל מחוץ לבית ונעל את דלת הכניסה. המערער נטל סכין ארוכה ודקר באמצעותה את המנוחה מספר פעמים בצווארה, בראשה ובפניה, תוך שהוא חותך כלי דם מרכזיים. המנוחה ניסתה להתגונן, אך המערער המשיך במעשיו עד שהצליח להכניעה, והמנוחה צנחה ארצה כשהיא מתבוססת בדמה. המערער נטל את החומר הדליק שהכין ושפך אותו על גופת המנוחה במטרה להציתה.

בשלב זה שבו הבנות אל הזירה יחד עם סבתן, אליה נזעקו לאחר שהמערער סילקן מהבית, וגילו את המנוחה שוכבת ללא רוח חיים בתוך שלולית דם בסלון הבית. המערער נמלט מהמקום.

3. בבית המשפט המחוזי הצהירה באת כוח המערער (בדין מיום 15.9.2013) כי המערער מודה בכך שביצע את הרצח "במישור הפיזי", אולם טענה כי מצבו הנפשי בעת ביצוע המעשים לא אפשר לו להבין את מהותם וכי הוא אינו מסוגל לתקשר עמה באשר לאופן ניהול התיק. כן טענה באת כוח המערער, כי "במידה שייקבע שהנאשם כשיר לעמוד לדין והיה אחראי למעשיו בעת ביצוע הפעולה המיוחסת לו, הרי ששורשע", ושבמקרה כזה תתמקד ההגנה בטענות לענין סוגיית העונש המופחת לפי סעיף 300א(א) לחוק העונשין.

4. בית משפט קמא הרשיע את המערער פה אחד, לאחר שדחה את טענות המערער בדבר תחולת סייג אי שפיות הדעת, לפי סעיף 34 לחוק, ובדבר אי כשירותו לעמוד לדין, תוך שקבע בסיכומה של הכרעת הדין כי -

"מכלול הנתונים שנסקרו... מצביעים על העדרה של אבחנה בדבר קיומה של מחלת נפש אצל הנאשם, ותמימות דעים בקרב כלל אנשי המקצוע שבדקו אותו, כי לא קיימות עדויות להפרעות בתוכן החשיבה שלו, להפרעות בתובנה או בשיפוט, לקיומן של הלוציניציות עליהן דיווח או למצב פסיכוטי אחר. למעשה, חלק ניכר מן הבודקים ציינו כי הנאשם הוא אדם מניפולטיבי, והעלו ספק ביחס לאמיתות דיווחיו. מנגד, הנאשם לא הביא כל ראיה מטעמו שיש בה לרמוז במעט על האפשרות שהיה או שהינו חולה במחלת נפש או שבשעת המעשה חווה ביטול של יסוד הרציה או יסוד ההבנה" (שם, בפסקה 60).

5. בהחלטתו מיום 11.10.2015, בשלב גזר הדין, דחה בית משפט קמא את טענת המערער לפיה יש מקום להשית עליו עונש מופחת לפי סעיף 300א(א) לחוק, והטיל עליו אפוא בגין הרצח שביצע את עונש החובה של מאסר עולם, תוך שנמנע מלהשית עליו עונש מצטבר נוסף בגין עבירת האיומים בה הורשע גם כן. כמו כן, קבע בית המשפט כי סכום הפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק, בסך של 258,000 ₪, ישולם במלואו להורי המנוחה, וכן לכל אחד משלושת ילדיה.

6. בערעור שלפנינו משיג המערער על הרשעתו, ולחלופין - על העונש שנגזר עליו. במסגרת הערעור על הכרעת הדין טוען המערער כי מחוות הדעת של המומחים הפסיכיאטריים שבדקו אותו בתקופה שלאחר הרצח לא ניתן להסיק באופן חד משמעי כי הוא ביצע את העבירות שיוחסו לו שלא במצב של אי שפיות הדעת, ולפיכך מתעורר ספק סביר שמא ביצע את העבירות "עקב דחף לאו בר כיבוש הנובע ממחלת נפש בה לקה". כן נטען, ביחס לרוב חוות הדעת והעדויות מטעם המומחים, כי הן והבדיקות שעליהן הן מתבססות הינן חסרות או בלתי-יסודיות, וכי לא היה מקום לקבוע בהסתמך עליהן כי המערער היה שפוי בעת הרצח. עוד טוען המערער, כי ממצאי חלק מחוות הדעת רלבנטיים לכל היותר למצבו הנפשי של המערער בעת עריכת הבדיקות שעליהן הם מבוססים, וכי אין בממצאים כדי לשלול את הטענה כי בשעת ביצוע

הרצח היה המערער במצב של אי שפיות הדעת. עוד נטען, כי בית המשפט לא נתן משקל מספק לחוות דעת ולעדויות של מומחים אחרים שמהן ניתן ללמוד כי המערער ביצע את הרצח במצב של אי שפיות.

במסגרת הערעור על גזר הדין, טוען המערער כי שגה בית המשפט קמא משלא אימץ את מסקנות חוות דעתו של מומחה ההגנה פרופ' שמואל טיאנו (להלן: פרופ' טיאנו), התומכות בטענה כי נוכח מצבו הנפשי הקשה, לא היה מסוגל המערער להגיב למשבר שאותו חווה ביחסיו עם המנוחה אלא באמצעות עשיית מעשה קטלני כלשהו, אשר התבטא בסופו של דבר ברצח המנוחה. עוד טוען המערער, כי עברו הרפואי-נפשי, הטיפול התרופתי-פסיכיאטרי שקיבל לאחר מעצרו, שליחתו לאשפוז, דיווחיו על הזיות לפסיכיאטרים המטפלים וניסיונות ההתאבדות המרובים שלו - כל אלה תומכים במסקנה כי הוא סבל מהפרעה נפשית חמורה בעת ביצוע הרצח. כן נטען, כי הנסיבות אשר אפפו את אירוע הרצח מלמדות על "מעשה הזוי אשר התבצע בצלה של מחלת נפש קשה ממנה סבל".

עוד משיג המערער על גובה סכום הפיצויים שהושת עליו, הכולל כאמור תשלום פיצוי בסך של 258,000 ₪ להורי המנוחה, כיחידה אחת, וכן לכל אחד משלושת ילדי המנוחה. המערער מסתמך על פסק דינו של בית משפט זה בענין טווק (ע"פ 1076/15 טווק נ' מדינת ישראל (7.6.2016), להלן: ענין טווק), שם נקבע כי סכום הפיצוי הכולל שבית המשפט רשאי לפסוק לפי סעיף 77 לחוק העונשין, לקרוביו של אדם שחיו ניטלו במעשה עבירה, עומד על 258,000 ₪, וכי בית המשפט אינו רשאי להשית על הנאשם שהורשע את הסכום האמור לטובת כל אחד ואחת מהקרובים בנפרד. על כן, טוען המערער, יש לקבוע כי הוא חב לכל היותר בסכום פיצוי כולל של 258,000 ₪.

7. מנגד, המדינהסומכת את ידיה על פסק דינו של בית המשפט המחוזי ועותרת לדחיית הערעור, על שני חלקיו. לטענת המדינה, אין כל ראיה המלמדת על מחלת נפש שאחזה במערער עובר לביצוע הרצח ובסמוך לו. כן טוענת המדינה, כי הכרעת הדין וההחלטה לדחות את בקשת המערער להטיל עליו עונש מופחת מבוססות על ממצאים עובדתיים ועל הכרעה בענין חוות דעת של מומחים, אשר אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בהם. עוד נטען, כי המערער נבדק על ידי מספר מומחים מטעם ההגנה, אף בסמוך מאוד לאחר מעצרו, אך חוות הדעת לא הוגשו לבית המשפט. לטענת המדינה, קיומן של חוות דעת אשר נערכו בסמוך מאוד למעצר ואשר לא הוגשו בסופו של דבר לבית המשפט, מקים חזקה ראייתית כי לו היו מוגשות - היו פועלות לרעת המערער.

באשר לגובה הפיצוי שהוטל על המערער, מצינת המדינה כי בינתיים הוחלט על עריכת דיון נוסף, בהרכב מורחב, על פסק הדין בענין טווק (דנ"פ 5683/16, להלן: דנ"פ טווק), ולפיכך היא מבקשת כי ההחלטה בענין זה תושהה עד למתן פסק הדין בדיון הנוסף.

8. בדיון שנערך לפנינו ביום 9.2.2017 חזרו באי כוח הצדדים על עיקרי טענותיהם. הוסכם כי ההחלטה בענין גובה הפיצוי שהושת על המערער תושהה עד למתן פסק הדין בדנ"פ טווק. באת כוח המערער ביקשה כי ככל שיתקבל הערעור בענין גובה הפיצוי, יועבר סכום הפיצוי המופחת אך ורק לילדיהם המשותפים של המערער והמנוחה.

דיון והכרעה

א. הכרעת הדין

9. כבר בפתח הדברים אעיר כי טענות המערער, רובן ככולן, מכוונות באופן מובהק נגד ממצאי עובדה ומהימנות שקבע בית משפט קמא, וכידוע, הלכה היא שאין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית (ע"פ 9352/99 יומטוביאן נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 632, 646 (2000); ע"פ 1442/06 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקה 23 (1.9.2008); וע"פ 8146/09 אבשלום נ' מדינת ישראל, פסקאות 13-21 (8.9.2011)), וכי כלל זה "כוחו יפה גם לגבי קביעות מומחים בכלל, וקביעות מומחים בתחום הפסיכיאטרי בהליך פלילי בפרט" (ע"פ 5417/07 בונר נ' מדינת ישראל, פסקה 24 לפסק דינו של השופט עמית (30.5.2013)).

10. כאמור, המערער משיג על קביעתו של בית משפט קמא לפיה אין להחיל בעניינו את סייג אי שפיות הדעת, וטוען כי ביצע את העבירות בהן הורשע "עקב דחף לאו בר כיבוש הנובע ממחלת נפש בה לקה".

11. סעיף 34 לחוק העונשין קובע כי "מלבד אם נאמר בחיקוק אחרת, חזקה על מעשה שנעשה בתנאים שאין בהם סייג לאחריות פלילית". סעיף 34(ב) לחוק מורה כי "התעורר ספק סביר שמא קיים סייג לאחריות פלילית, והספק לא הוסר, יחול הסייג". במצב שבו התעורר ספק סביר שכזה בדבר קיומו של הסייג, הנטל להסרת הספק רובץ לפתחה של התביעה (ע"פ 3243/95 צאלח נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(1) 769, 785 (1998); ע"פ 845/02 מדינת ישראל נ' תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית לישראל בע"מ, פסקה 30 (10.10.2007); וע"פ 4784/13 סומך נ' מדינת ישראל, פסקה 91 לפסק דינו של השופט סולברג (18.2.2016)).

12. הסייג אותו מבקש המערער להחיל בעניינו - סייג אי שפיות הדעת - מעוגן כאמור בסעיף 34 לחוק, הקובע כי

"לא יישא אדם באחריות פלילית למעשה שעשה אם, בשעת המעשה, בשל מחלה שפגעה ברוחו או בשל ליקוי בכושרו השכלי, היה חסר יכולת של ממש -

(1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או

(2) להימנע מעשיית המעשה".

13. מלשון סעיף 34 לחוק עולה כי על מנת שסייג אי שפיות הדעת יחול, יש להוכיח התקיימותם של שלושה תנאים מצטברים: כי הנאשם סבל ממחלה נפשית או מליקוי בכושרו השכלי בעת ביצוע המעשים; כי הוא היה חסר יכולת של ממש להבין את מעשיו או את הפסול במעשים או להימנע מהם; וכי קיים קשר סיבתי בין המחלה או הליקוי לבין חוסר היכולת כאמור (ראו לדוגמה ע"פ 8287/05 בחטרה נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (11.8.2011), להלן: ענין בחטרה; ע"פ 6277/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (20.6.2013); וע"פ 3617/13 טייטל נ' מדינת ישראל, פסקה 26 לפסק דינו של השופט שהם (28.6.2016)).

14. כמצוין לעיל, בית המשפט המחוזי דחה את טענות המערער בדבר תחולת סייג אי שפיות הדעת בעניינו, וזאת לאחר שסקר באופן מקיף ומעמיק את הראיות שהונחו לפניו בדבר מצבו הנפשי של המערער, ובכלל זה: מידע רפואי ופרטים אודות מצבו של המערער בשנים שקדמו לרצח, לרבות מידע בקשר לאשפוז פסיכיאטרי שעבר בשנת 2004; חומרי חקירה ומסמכים רפואיים בדבר מצבו הנפשי של המערער והתנהגותו בזמן ביצוע העבירה ובסמוך לה; וחווית דעת ומסמכים רפואיים בדבר מצבו הנפשי וכשירותו של המערער לעמוד לדין, אשר נערכו זמן מה לאחר ביצוע העבירה והגשת כתב האישום נגדו.

15. באשר למצבו הנפשי של המערער בשנים שקדמו לביצוע העבירה, קבע בית המשפט כי פרט לאפיזודה יחידה של "דיכאון מג'ורי" בשנת 2004 (כ- 8 שנים קודם לרצח), אז אושפז המערער במחלקה פסיכיאטרית עקב סימני דיכאון שהחמירו לאחר מות אביו, הרי שהמערער לא סבל ממחלת נפש כלשהי, ולא הובאה כל ראיה לכך שהמערער סבל מפגם בשיפוט, בבוחן המציאות, בכוח התפקוד וביכולת ההימנעות שלו.

16. באשר לתקופה הסמוכה לביצוע הרצח, קבע בית משפט קמא כי למעט פעולות של נקמנות והתעמרות שנקט המערער כלפי המנוחה על רקע הסכסוך שהתגלע ביניהם, אין כל ראיה כי בתקופה האמורה הפגין המערער התנהגות מוזרה או חריגה, אשר יש בה כדי לרמוז כי סבל ממצב פסיכוטי או ממחלת נפש. בית המשפט קבע כי תפקודו של המערער עובר לביצוע הרצח היה "תקין, אף אם לא רצוי", הן במסגרת העסק אותו ניהל והן אל מול ילדיו ובני משפחתו, וכי מכריו וקרוביו של המערער לא הבחינו אצלו בסימנים כלשהם למצוקה, מוזרות, העדר תפקוד או שיפוט לקוי. כן קבע בית המשפט, כי האלימות הפיזית והמילולית ופעולות ההתעמרות האחרות שנקט המערער כלפי המנוחה היו פרי שיקול דעת ונבעו כתוצאה מרגשות נקם, ולא מתוך מצב פסיכוטי או מצב אחר נטול הקשר והיגיון. נקבע כי המערער התנהג באופן בוטה ואלים כלפי המנוחה בלבד, וחרף אופיו האימפולסיבי ומזגו הסוער באופן טבעי, נמנע בדרך כלל מלהתנהג באופן דומה כלפי אנשים אחרים בסיטואציות שאינן קשורות ליחסיו עם המנוחה. בית המשפט ציין כי המערער לא הביא כל ראיה לכך שבתקופה שקדמה לרצח נטל תרופות פסיכיאטריות, פנה לקבלת טיפול או המשיך במעקב הרפואי הקצר שבו היה נתון בעקבות "אפיזודת הדיכאון" משנת 2004.

17. בית המשפט המחוזי עמד בהרחבה על כך שניתן ללמוד מהתנהגותו של המערער במהלך הרצח עצמו ובסמוך לאחריו כי הוא הבין את הפסול שבמעשיו וכי יכול היה להימנע מהם. כך, מעדויות בנותיו של המערער עולה כי במהלך הרצח סילק אותן המערער מהבית ונעל אחריהן את הדלת. כמו כן, המערער הצטייד מבעוד מועד בחומר הדליק שאותו שפך על גופתה של המנוחה לאחר שדקר אותה, והדבר מצביע על תכנון הרצח ועל יכולתו של המערער לארגן את פעולותיו ולתפקד באופן מודע. עוד הדגיש בית המשפט, כי לאחר הרצח נמלט המערער מהבית ונסע אל בית העלמין, שם ניסה ללא הצלחה להתאבד על קבר אביו באמצעות שתיית החומר הדליק והצתתו את עצמו, תוך שהוא ממלמל "אבא, אבא". בית המשפט קבע כי ניסיונות ההימלטות וההתאבדות מצביעים על הבנתו של המערער את הפסול שבמעשיו, על תחושת האשמה שחש ועל רצונו להימלט מהליכי משפט ומהתמודדות עם בני משפחתו. הבחירה בקבר אביו כמקום ההתאבדות ומלמוליו האמורים, קבע בית המשפט, מצביעים על תובנה של המערער ביחס למצבו ועל "הצורך שלו

ב'מחילה' או ב'הגנה' מפני הצפוי לו". בשולי הדברים, ציין בית המשפט כי לאחר שנעצר שמה המערער בקבוק מים מלא בהוראת אנשי מד"א, ללא כל התנגדות, וגם בכך יש ללמד על תובנה ותפקוד תקינים של המערער, וייתכן שאף על כך שהתחרט על ניסיון ההתאבדות.

18. בהמשך הכרעת הדין סקר בית משפט קמא בהרחבה יתרה את ממצאי הבדיקות הפסיכיאטריות שנערכו למערער לאחר מעצרו, כפי שנמסרו על ידי הפסיכיאטרים ואנשי המקצוע שבדקו את המערער וטיפלו בו במהלך תקופה של למעלה משנה לאחר הרצח (ראו עמ' 86-98 להכרעת הדין), וביניהם: ד"ר עמיחי הר אבן (להלן: ד"ר הר אבן), אשר בדק את המערער מיד לאחר מעצרו, עת נשלח לאשפוז בבית החולים "העמק" בעפולה עקב ניסיון ההתאבדות שלו על קבר אביו; ד"ר שרה ברק (להלן: ד"ר ברק), אשר בדקה את המערער באופן קבוע (למעט מספר חודשים) עת שהה בבית המעצר "צלמון"; ד"ר נאום ליידרמן, מנהל מחלקה במרכז לבריאות הנפש "שער מנשה", לשם הובא המערער בצו בית משפט לצורך הסתכלות, אשר חיבר חוות דעת בהתבסס על הבדיקות, ההערכות והאבחונים שנערכו למערער על ידי גורמים במרכז הרפואי במשך תקופת ההסתכלות, וכן בהסתמך על מסמכים רפואיים קודמים, חומר החקירה בתיק ושיחות עם בני משפחת המערער; ד"ר אירנה אברהם, אשר בדקה את המערער עם הגיעו למרכז לבריאות הנפש "באר יעקב" בעקבות המלצה לאשפוז ועקב דיווחיו על שמיעת קולות שפוקדים עליו להתאבד; ד"ר טלי ברטלר, אשר ערכה בדיקה למערער בבית החולים "זיו" בצפת, בו אושפז המערער לאחר שנטל מספר רב של כדורים פסיכיאטריים בבית המעצר; ד"ר אנטולי חסין, אשר בדק גם הוא את המערער במסגרת אשפוזו בבית החולים "זיו"; ד"ר חלאילה סוהיל, אשר בדק את המערער מספר פעמים במסגרת המרכז לבריאות הנפש של שירות בתי הסוהר; וד"ר פואד אלפארס, אשר בדק את המערער עם הגעתו פעם נוספת למרכז לבריאות הנפש "שער מנשה".

על סמך חוות דעתם ועדויותיהם של שמונת המומחים הנ"ל וכן מומחים אחרים, קבע בית משפט קמא כי אין שום אבחנה בדבר קיומה של מחלת נפש אצל המערער, תוך שהדגיש כי קיימת תמימות דעים בקרב כל אנשי המקצוע שבדקו את המערער כי אין עדויות להפרעות בתוכן החשיבה, בתובנה או בשיפוט שלו, וכי אין כל עדות לקיומן של הלוצינציות עליהן דיווח או למצב פסיכוטי אחר. כן הדגיש בית המשפט, כי חלק ניכר מהפסיכיאטרים שבדקו את המערער (ובהם ד"ר ברק, אשר כאמור ערכה למערער בדיקות באופן קבוע עת שהה בבית המעצר "צלמון") ציין כי המערער הוא אדם מניפולטיבי, ואף העלה ספק ביחס לאמיתות דיווחיו. מנגד, המערער לא הביא כל ראיה שיש בה לרמוז, ולו במעט, על האפשרות שהיה או שהינו חולה במחלת נפש, או שבשעת המעשה לא יכול היה להבין את אשר הוא עושה או להימנע מעשיית המעשה.

19. בית המשפט קבע כי התנהלותו של המערער במהלך ארבע החקירות שנערכו לו בשבועות העוקבים לרצח, בהן הפגין יכולת טובה להגן על עצמו ולממש את זכויותיו על פי חוק (לרבות זכות ההיוועצות וזכות השתיקה), תומכת במסקנה האמורה. בחקירה הראשונה, אשר נערכה יום לאחר הרצח (27.8.2012), עת אושפז המערער בבית החולים "העמק", לא שיתף המערער פעולה עם החוקר, ביקש שירדימו אותו, נאנח וגנח, ובתגובה לשאלות שהופנו אליו השיב שאינו יכול לשמוע את הדברים. עם זאת, דיבורו של המערער בחקירה היה יציב, והוא עצם את עיניו בזמן שהחוקר דיבר

ואף הסתיר את פניו בשלב מסוים באמצעות חולצתו. התנהגות זו, קבע בית המשפט, מאפיינת אדם בעל תודעה ותובנה באשר למצבו, המבקש "לברוח מן המציאות".

בתחילת חקירתו השנייה של המערער, אשר התקיימה בתחנת המשטרה ביום 29.8.2012, לאחר ששוחרר המערער מאשפוז, ביקש המערער להיוועץ עם עורך דין. במהלך החקירה שנערכה לאחר שנועץ המערער עם עורך דינו, ענה המערער באופן סלקטיבי על השאלות שנשאל, נמנע מלהשיב באופן ענייני לשאלות שעלולות היו לסבך אותו והרבה לטעון כי אינו זוכר פרטים, אולם השיב באופן ענייני ומפורט על שאלות בנושאים שאינם נוגעים ישירות לעבירות בהן נחשד. במהלך חקירה זו טען המערער לראשונה כי "שד" ביצע את הרצח וכי יש לו "רעשים" בראש הפוקדים עליו ללכת לישון. מעבר לכך, המערער לא ידע לפרט מהי תדירות רעשים אלה או האם מדובר בקול של גבר או אישה, עובדה שלפי בית משפט קמא מעלה ספק באשר לאמינות הדיווחים. זאת ועוד, המערער נבדק על ידי ד"ר ברק בבית המעצר לאחר החקירה השנייה, אך לא הזכיר קיום של רעשים או קולות כאמור, דבר התומך במסקנה כי דיווחיו אינם אמינים.

בימים 4.9.2012 ו- 7.10.2012 נחקר המערער בפעם השלישית והרביעית, בהתאמה, ובמהלך חקירות ארוכות אלו בחר לממש את זכות השתיקה, עליה שמר באופן עקבי ומבלי להישבר.

20. בית משפט קמא הוסיף וקבע כי אף להתרשמותו שלו, דיווחיו של המערער בדבר שמיעת קולות הינם מגמתיים ובלתי אמינים. נקבע כי מדובר בגרסה כבושה ומתפתחת, אותה כאמור הזכיר המערער לראשונה, בצמצום וללא פירוט, רק בחקירתו השנייה. זאת, למרות שהמערער נבדק עוד קודם לכן על ידי ד"ר הר אבן בבית החולים "העמק", אך שלל במפורש קיומן של הזיות שמיעה או ראייה. לא זו אף זו, אלא שחוסר העקביות נגלה גם בתוך דיווחיו של המערער ביחס להזיות השמיעה הנטענות. בתחילה דיווח המערער על "שד" שביצע את הרצח, ולא הזכיר דבר ביחס למנוחה. רק בעת שהייתו של המערער ב"שער מנשה" מסר כי המנוחה רצתה להרוג אותו ושלחה אליו "כלבים ונחשים" על מנת שיאכלו אותו, ובמקביל דיווח על שמיעת קולות של שני עורבים. לאחר שחרורו של המערער מ"שער מנשה" פסקו דיווחים אלה, והוא החל לדווח לראשונה על קולות פוקדניים שמורים לו כיצד לנהוג, לרבות בדרך של התאבדות. עקב דיווחים אלה הופנה המערער למרכז לבריאות הנפש "באר יעקב", שם מסר - גם כן לראשונה - כי שלושה ימים עובר לרצח שמע קולות שפקדו עליו לרצוח את המנוחה. במסגרת אשפוז זה אף דיווח המערער על שמיעת קולות של אנשים שאותם אינו מכיר ושל אלוהים. גם בעת אשפוזו בבית החולים "זיו" דיווח המערער על קולות של גבר ואישה שפקדו עליו להרוג את המנוחה וכעת פוקדים עליו להתאבד. בית המשפט קבע אפוא כי התמונה העולה מדיווחי המערער היא של גרסה מתפתחת הנעדרת עקביות ואמינות, וכי אין כל התאמה בין דיווחים אלה לבין התנהגותו של המערער או תוכן השיחות שנערכו עמו במהלך בדיקותיו הפסיכיאטריות.

21. בשולי הכרעת הדין ציין בית המשפט כי אין בניסיונות האובדניים שביצע המערער, כשלעצמם, כדי להקים ספק בדבר קיומה של מחלת נפש אצלו או בדבר ביטול יסודות הרצייה או ההבנה שלו בשלב כלשהו, וזאת לאור "הסיטואציה המורכבת" בה היה ועודנו נתון המערער, אשר יש בה כדי להסביר את רצונו ליטול את חייו, ובהעדר תזה רפואית התומכת במסקנה אחרת.

22. אשר על כן, קבע בית משפט קמא כי המערער הינו בר עונשין וכשיר לעמוד לדין, ונוכח הודאתו בעובדות כתב האישום הרשיע אותו בעבירות בהן הואשם - רצח בכוונה תחילה ואיומים.
23. לא בכדי הארכת בסקירה של הכרעת דינו המקיפה של בית המשפט המחוזי, שכן לאחר עיון ובחינת טענות המערער - בכתב ובעל פה - לא מצאתי כל עילה להתערבות בקביעותי האמורות של בית משפט קמא ובמסקנותיו.
24. מהמפורט לעיל עולה כי הכרעתו של בית משפט קמא, לפיה לא מתעורר ספק שמא המערער רצח את המנוחה במצב של אי שפיות הדעת, מבוססת על ארבעה נדבכים עיקריים: סקירת מצבו הנפשי של המערער בשנים הקודמות לרצח ובתקופה הסמוכה שלפניו; התנהגותו של המערער במהלך הרצח עצמו ובסמוך לאחריו; התנהלותו של המערער בחקירות שנערכו לו לאחר הרצח; וממצאי הבדיקות הפסיכיאטריות שנערכו למערער לאחר מעצרו.
25. עיקר טענותיו של המערער מופנה, כמפורט בפסקה 6 לעיל, נגד ממצאי חוות דעתם של מומחי הפסיכיאטריה והסתמכותו של בית משפט קמא עליהם. כפי שכבר צוין לעיל (בפסקה 9), אין זה מדרכה של ערכאת הערעור להתערב בממצאי עובדה ומהימנות של הערכאה הדיונית, וכלל זה "כוחו יפה גם לגבי קביעות מומחים בכלל, וקביעות מומחים בתחום הפסיכיאטרי בהליך פלילי בפרט". אך לאחרונה, בפסק דיני בענין דז'לדטי (ע"פ 1872/16 דז'לדטי נ' מדינת ישראל (18.5.2017)), הזכרתי כי הלכה היא כי ערכאת הערעור תיטה שלא להתערב בהחלטת הערכאה הדיונית לאמץ ממצאים ומסקנות של חוות דעתו ועדותו של מומחה מסוים, והיא תעשה כן רק במקרים חריגים שבהם נפלה טעות ברורה ובולטת בהחלטת הערכאה הדיונית (שם, בפסקה 44. כן ראו ע"פ 10715/08 ולס נ' מדינת ישראל, פסקה 34 לפסק דינו של השופט לוי (1.9.2009); ע"פ 2566/14 גלפונד נ' מדינת ישראל, פסקה 31 (17.2.2016); ע"פ 6809/09 מלינובסקי נ' מדינת ישראל, פסקה 37 (31.3.2011); ע"פ 774/13 סלאם נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (27.11.2014); וע"פ 7010/09 אבשלומוב נ' מדינת ישראל, פסקה 14 לפסק דינו של השופט עמית (5.7.2012)).
26. המקרה דנן אינו נכלל בגדר אותם מקרים חריגים שבהם ראוי שבית המשפט שלערעור יתערב בהכרעתה של הערכאה הדיונית בענין אימוץ חוות דעת של מומחים. אף אם נפלו פגמים כאלה או אחרים בחלק מחוות דעת המומחים כטענת המערער - ואיני קובע שכך הדבר - הרי שהמערער לא הראה טעם של ממש לסטייה מהמסקנה המצרפית הברורה העולה מחוות הדעת כולן, לפיה אין כל ראיה לכך שהמערער רצח את אשתו במצב של אי שפיות הדעת. כאמור, בית משפט קמא לא התבסס במסגרת הכרעת דינו המרשיעה על חוות דעת מסוימת אחת, אלא פירט באריכות יתרה כיצד כל אנשי המקצוע שבדקו את המערער חיוו את דעתם כי לא קיימות אצל המערער עדויות להפרעות בתוכן החשיבה, בתובנה או בשיפוט, לקיומן של הלוצינציות עליהן דיווח או למצב פסיכוטי אחר. בית המשפט הדגיש כי חלק ניכר מהפסיכיאטרים אף סבר כי המערער הוא אדם מניפולטיבי, והיו ביניהם כאלה שהעלו גם ספקות ביחס לאמינות דיווחיו. על כן, ומאחר שהמערער לא הביא כל ראיה שיש בה כדי להצביע על טעות ברורה ובולטת בהסתמכותו של בית משפט קמא על חוות דעת המומחים הנ"ל, לא ראיתי מקום לסטות ממסקנתו המרשיעה.
27. למעלה מן הצורך, אציין כי המערער השקיע מאמצים רבים לטעון כי חוות דעת המומחים ועדויותיהם עשויות

לכל היותר להצביע על מצבו הנפשי של המערער בעת הבדיקות שנערכו לו, אך אין בכוחן לשלול את הטענה כי בזמן המתת המנוחה היה במצב של אי שפיות הדעת. אכן, לפי סעיף 34ח לחוק, תנאי בסיסי לתחולת סייג אי שפיות הדעת הוא ששלילת יכולת ההבנה או הרצייה של הנאשם עקב אותה מחלה שפגעה ברוחו התקיימה "בשעת המעשה". משכך, לשם בחינת תחולתו של סייג אי שפיות הדעת בעניינו של המערער, יש לתת את הדעת במיוחד להתנהגותו של המערער בשעת הרצח עצמו. ואולם, גם בחינת הראיות בדבר התנהלותו של המערער במהלך הרצח מגלה כי זו הייתה מחושבת ומתוכננת, רחוקה מלהיות כזו שתומכת בטענת אי השפיות שהועלתה. העובדה שבעת הניסיון לרצוח את המנוחה סילק המערער את שתי בנותיו מהדירה ונעל אחריהן את הדלת, מצביעה על כך שהמערער היה מודע לכך שהבנות נוכחות בזירה ואף הבין לגמרי כי נוכחותן שם הינה בלתי רצויה - בין אם משום שחשש שהבנות עלולות להיפגע באורח פיזי כלשהו מפעולותיו (תוצאה שבה לא חפץ) ובין אם משום שאלו הפריעו לו להשלים את המתתה של המנוחה. הצטיידותו של המערער מבעוד מועד בחומר דליק שעמו הגיע לבית המנוחה, במטרה לשפכו על גופתה, אף היא אינה עולה כאמור בקנה אחד עם טענת אי שפיות הדעת.

28. משכך מקובלת עלי לחלוטין קביעתו של בית משפט קמא כי מהתנהגות המערער בשעת הרצח יש ללמוד כי המערער תכנן את הרצח וכי היה מסוגל לארגן את פעולותיו ולתפקד באופן תקין. המערער לא התייחס כלל במסגרת טיעוניו המפורטים, בכתב ובעל פה, לקביעות בית משפט קמא בדבר התנהגותו בשעת הרצח (כמו גם להתנהלותו המחושבת והרציונלית בחקירותיו), ומשכך לא נותר אלא לקבוע כי המערער אכן לא פעל בשעת הרצח במצב של אי שפיות הדעת, ולא קם לו אפוא סייג כאמור.

כנזכר כבר לעיל, "חזקה על מעשה שנעשה בתנאים שאין בהם סייג לאחריות פלילית" (סעיף 34ח לחוק העונשין), ורק אם התעורר ספק סביר (לכל הפחות) בדבר קיומו של סייג לאחריות הפלילית, יעבור הנטל להסרת הספק לכתפיה של התביעה (סעיף 34כב(ב) לחוק). בענייננו לא השכיל המערער להניח כל תשתית לקיומו של ספק כאמור.

ב. גזר הדין

29. כמצוין לעיל, לאחר הרשעתו בעבירת הרצח עתר המערער להשית עליו עונש מופחת לפי סעיף 300א(א) לחוק העונשין, חלף עונש החובה של מאסר עולם. בית המשפט דחה את בקשתו זו של המערער, ובמסגרת הערעור דן משיג המערער גם על החלטת דחייה זו.

30. כידוע, סעיף 300א(א) לחוק העונשין קובע עונש חובה של מאסר עולם בגין רצח. סעיף 300א לחוק מהווה חריג לכלל זה, ולפיו ניתן להשית על נאשם שהורשע ברצח עונש קל יותר ממאסר עולם, בהתקיימם של התנאים שבחלופות המפורטות בסעיף. סעיף 300א(א) לחוק, הרלבנטי לעניינו, קובע כי -

"על אף האמור בסעיף 300, ניתן להטיל עונש קל מהקבוע בו, אם נעברה העבירה באחד מאלה:

(א) במצב שבו, בשל הפרעה נפשית חמורה או בשל ליקוי בכושרו השכלי, הוגבלה יכולתו של הנאשם במידה ניכרת, אך לא עד כדי חוסר יכולת של ממש כאמור בסעיף 34ח -

- (1) להבין את אשר הוא עושה או את הפסול שבמעשהו; או
- (2) להימנע מעשיית המעשה".

בנקל ניתן להבחין בדמיון הרב שבין נוסחו של סעיף 300א(א) לחוק לזה של סעיף 34ח לחוק. בית משפט זה התייחס לא אחת לענין ההבחנה בין שני סעיפים דומים אך שונים אלה:

"הדמיון הלשוני בין שני הסעיפים ניכר, והוא אינו מקרי כמובן. סעיף 300א(א) נועד להעניק לבית המשפט סמכות לחרוג מעונש החובה לעבירת הרצח, הקבוע בסעיף 300 לחוק העונשין, באותם מקרי גבול שבהם מצוי הנאשם על סף העמידה בתנאי סעיף 34ח לחוק, אך בשל עוצמתם הפחותה של תסמיני ליקוין, הוא אינו חוצה אותו (ע"פ 5266/05 זלנצקי נ' מדינת ישראל, פסקה 59 (22.2.2007)). כפי שצוין בפסיקתנו, ההבחנה בין שני הסעיפים היא עניין 'כמותי ולא מהותי' (ע"פ 3243/95 צלאח נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(1) 769, 789 (1998)), כלומר - 'בעוד שעושה המעשה אינו נושא באחריות פלילית אם איבד עקב מחלת הנפש את יכולת ההבנה והרצון, הרי שניתן להפחית בעונשו של הורג בכוונה תחילה אם יכולת ההבנה והרצון הופחתו כתוצאה מהפרעה נפשית חמורה' (ע"פ 7761/95 אבו חמאד נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 251, 245 (1997)). ובמילים אחרות, סעיף 300א יחול על אלו 'שמצבם הנפשי מוציאם, לכאורה, מקהל השפויים בדעתם, אך אינו מכניסם לקהל הבלתי שפויים' (עניין מליסה, בעמ' 67) (ע"פ 6344/12 בוגוסלבסקי נ' מדינת ישראל, פסקה 50 (12.7.2016), להלן: ענין בוגוסלבסקי).

סעיף 300א(א) לחוק דורש כאמור התקיימותם של שלושה תנאים מצטברים לשם החלתו: הנאשם לוקה בהפרעה נפשית חמורה; יכולתו להימנע מביצוע הרצח הוגבלת במידה ניכרת; וקיים קשר סיבתי בין ההפרעה הנפשית החמורה לבין ההגבלה הניכרת ביכולת להימנע מהרצח. הנטל להוכחת תנאים אלה רובץ על הנאשם, ברמה של מאזן הסתברויות (ענין בוגוסלבסקי, בפסקה 51; ע"פ 6504/10 פרחאן נ' מדינת ישראל, פסקה רח (2.10.2013); וע"פ 10669/05 מטטוב נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקאות 13-15 לפסק דינו של השופט פוגלמן (7.2.2008), להלן: ענין מטטוב).

בהתאם ללשון החוק ("ניתן") וכפי שהובהר בפסיקה, אין בהתקיימותם של שלושת התנאים האמורים כדי לחייב הטלת עונש מופחת לפי סעיף 300א(א), אלא מסור שיקול דעת לבית המשפט הן לעצם ההפחתה בעונש והן למידת ההפחתה בעונש (ע"פ 2457/98 שמן נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(4) 289, 298 (2002); וענין בחטרה, בפסקה 14). ההכרעה לגבי הסטייה מהעונש של מאסר עולם נגזרת מכלל נסיבות הענין, מקום בו בית המשפט משתכנע כי נסיבות המקרה מתאימות והולמות הפחתה בעונש, ובכלל זה כאשר תחושת הצדק אינה מתיישבת עם הטלת מאסר עולם בשל מצבו הנפשי של מבצע העבירה בעת ביצועה (ענין בחטרה לעיל; דנ"פ 3220/08 פרישקין נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (7.9.2008); ענין מטטוב, בפסקה 12 לפסק דינו של השופט פוגלמן).

31. המערער טען בבית משפט קמא כי הוא סבל ועודנו סובל מהפרעה נפשית חמורה שמהותה שילוב שבין הפרעה דיכאונית בעוצמה בינונית לבין הפרעת אישיות תלותית ובלתי בשלה. לטענת המערער, הוא סבל מדיכאון טרם הרצח, ובעקבותיו, כמו גם נוכח אישיותו הילדותית, לא היה מסוגל להגיב למשבר שאותו חווה ביחסיו עם המנוחה אלא באמצעות עשיית מעשה קטלני כלשהו. לפיכך, נטען כי יש לראות את המערער כמי שאחריותו לביצוע העבירה היא מופחתת. לשם הוכחת התזה האמורה הגיש המערער את חוות דעתו של פרופ' טיאנו מיום 8.5.2014, אשר ממצאיה תומכים בטענות ההגנה. חוות דעת זו מבוססת על בדיקה שערך פרופ' טיאנו למערער בבית המעצר "צלמון" ביום 4.7.2013, כ- 10 חודשים לאחר הרצח, וכאשר לצורך כתיבת חוות הדעת עמדו לרשותו של פרופ' טיאנו, בין היתר, חוות דעת ותיעוד רפואי

בעניינו של המערער, תיק החקירה במשטרה וכן הכרעת הדין. פרופ' טיאנו העיד כי קיבל מידע גם מאחיו של המערער. בנוסף לחוות הדעת, הפנה המערער לעברו הרפואי-פסיכיאטרי, ואף עלה לראשונה על דוכן העדים ומסר עדות בדבר אופן תפקודו טרם הרצח, תוך שטען בין היתר כי בתקופה הקודמת לרצח היה שרוי בדיכאון, שמע קולות בראשו ונהג לחלום כי המנוחה שולחת אליו "כלבים ונחשים", וכן כי ניסה להתאבד לראשונה עוד טרם הרצח. כן העיד אחדים מבני משפחתו של המערער, בעיקר בניסיון לתמוך בטענה כי בתקופה שלפני הרצח תפקד המערער באופן לקוי בכל הנוגע לעבודתו במסעדה.

32. בית המשפט דחה כאמור את בקשתו של המערער להחיל עליו עונש מופחת, והטיל עליו עונש של מאסר עולם. בית המשפט קבע כי לא קיימות ראיות משכנעות, ברמה של מאזן הסתברויות, המצביעות על כך שהמערער סבל ממצב נפשי אשר השפיע על יכולת ההבנה שלו באשר למעשיו או על יכולתו להימנע מהם, במידה ניכרת או בכלל. בית המשפט קבע כי חוות דעתו של פרופ' טיאנו אינה מבוססת על תשתית עובדתית ראויה ובעלת משקל, שכן מרביתה נשענת על דברים שמסרו לו המערער ואחיו, שבחלקם סותרים את הממצאים המבוססים שנקבעו בהכרעת הדין. ביחס לעדויותיהם של בני משפחת המערער, ציין בית המשפט כי אלו ניתנו רק לאחר שפרופ' טיאנו נחקר בבית המשפט על חוות דעתו, עת היה ידוע לצוות ההגנה כי הבסיס העובדתי שעליו נשענת חוות הדעת הינו דל וכי המדינה תבקש לקעקע אותו תוך הפנייה לממצאי הכרעת הדין ולעדויות שנמסרו בשלבים קודמים של ההליך. במצב דברים זה, קבע בית המשפט, "משקלן של העדויות, שמלכתחילה היו צריכות לטעמנו לשמש בסיס למתן חוות הדעת ולא להשלים את החסר בה, אינו רב". בית המשפט עמד על כך שהמערער, אשר נמנע מלהעיד טרם מתן הכרעת הדין, מסר פרטים אודות תפקודו הלקוי רק במסגרת שלב הטיעונים לעונש ולאחר מתן עדותו של מומחה ההגנה. משכך, נקבע כי עדותו של המערער נכבשה משך זמן רב ללא הסבר המניח את הדעת, ולפיכך משקלה מועט אף הוא. בית המשפט הדגיש כי אין בעדויות הדלות בדבר תפקודו הלקוי של המערער בתקופה שלפני הרצח כדי לסתור את ממצאיה של הכרעת הדין, לפיהם תפקודו של המערער עובר לביצוע הרצח היה תקין, וקבע כי אין ראיות של ממש לתפקוד לקוי של המערער בתקופה שקדמה לרצח או למצב נפשי רעוע, כמו גם ראיות לטיפול תרופתי או אחר בבעיות נפשיות לאחר שנת 2005 (אז טופל המערער על רקע הדיכאון בו היה שרוי נוכח מות אביו). כן קבע בית המשפט, כי למעט עדותו של המערער כי ניסה להתאבד באמצעות בליעת כדורים עוד קודם לרצח (וכן עדות אחותו שטענה כי במהלך ניהול התיק סיפר לה המערער על ניסיון התאבדות זה), אין כל ראיה בעלת משקל התומכת בכך. עם זאת, בית המשפט העיר כי "אף אילו היה מוכח ניסיון אובדני, בעקבות פטירת האב וכדומה, לא היה בכך להוות ראיה באשר למצבו הנפשי של הנאשם עובר לאירוע הרצח, ובהינתן מכלול הנתונים שפורטו בהחלטה זו" (פסקה 42 להחלטה).

33. עיקר טענותיו של המערער נגד החלטת בית המשפט האמורה, מופנה נגד קביעתו של בית המשפט כי אין מקום לייחס משקל רב למסקנות חוות דעתו של פרופ' טיאנו.

34. כפי שכבר צוין, הלכה היא כי ערכאת הערעור תיטה שלא להתערב בהחלטת הערכאה הדיונית לאמץ את ממצאיהן ומסקנותיהן של חוות דעתו ועדותו של מומחה מסוים, והיא תעשה כן רק במקרים חריגים שבהם נפלה טעות

ברורה ובולטת בהחלטת הערכאה הדיונית. סטנדרט דומה חל כמובן גם מקום בו הערכאה הדיונית בחרה שלא לאמץ חוות דעת או עדות של מומחה מסוים, או שייחסה להן משקל הוכחתי נמוך.

החלטתו של בית משפט קמא שלא להעניק משקל הוכחתי גבוה לחוות דעתו ועדותו של פרופ' טיאנו מקובלת עלי, והמערער לא השכיל להצביע על אף טעות ברורה ובולטת בהחלטה זו. כפי שפירט בית המשפט המחוזי, חוות הדעת ומסקנותיה מבוססות בעיקר על דיווחיהם של המערער ואחיו, אשר חלקים נרחבים מהם סותרים את קביעותיו הברורות של בית משפט קמא בהכרעת דינו. כך למשל, פרופ' טיאנו ביסס את מסקנתו בדבר הדיכאון בו היה שרוי לכאורה המערער טרם הרצח על דיווחיו של האחרון, לפיהם בתקופה הסמוכה לפני הרצח הוא בילה את מרבית שעות היממה במיטה ותפקודו במסגרת העבודה במסעדה היה לקוי ביותר. דיווחים אלה של המערער סותרים באופן חזיתי את הקביעה המבוססת שבהכרעת דינו של בית משפט קמא לפיה תפקודו של המערער במסעדה היה תקין, וקרוביו של המערער לא הבחינו אצלו בסימנים כלשהם למצוקה או להעדור תפקוד. דוגמה רלבנטית נוספת היא דיווחו של המערער לפרופ' טיאנו כי ניסה להתאבד עוד טרם ביצוע הרצח, על אף שלניסיון התאבדות זה לא נמצא כל תיעוד במסמכים הרפואיים של המערער. פגמים אלה באמינות הבסיס העובדתי שעל יסודו חוברה חוות הדעת שומטים את הקרקע מתחתיה, ולפיכך צדק בית משפט קמא ביחסו לה משקל הוכחתי נמוך. בהקשר זה ראוי לציון תשובתו של פרופ' טיאנו שניתנה במסגרת חקירתו על חוות דעתו, כפי שהובאה בהחלטת בית משפט קמא:

"בהמשך עדותו נשאל פרופ' טיאנו מה הייתה חוות דעתו אילו היה נודע לו כי המידע אותו מסר הנאשם ביחס לתפקודו הוא שגוי ומוטעה, ושבפועל הנאשם המשיך לתפקד בעסקו ולהתנהג כרגיל. תשובתו הייתה כי במצב כזה היה נוטה לדרג את ההפרעה הדיכאונית כקלה בלבד באופן שאינו מצדיק קביעת אחריות מופחתת..." (שם, בפסקה 17; ההדגשה במקור).

35. למותר להדגיש כי למסד העובדתי שעליו נשענת חוות דעת המומחה חשיבות רבה ואף מכרעת, וכי על האנמנזה עליה מבוססת חוות דעת פסיכיאטרית להיות מעוגנת בעובדות בדוקות (ע"פ 187/61 פנו נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד טז 1105, 1110 (1962); ע"פ 5203/98 חסון נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 274, 287-288 (2002); וע"פ 4473/03 שטרייטנר נ' מדינת ישראל (29.10.2007)).

36. אשר על כן, לא מצאתי מקום להתערב בהחלטת בית משפט קמא לדחות את עתירתו של המערער להשית עליו עונש מופחת בגין עבירת הרצח שביצע. אציין כי גם אילו היה מצליח המערער להוכיח כי מתקיימים לגביו שלושת התנאים הנדרשים להחלת הוראת סעיף 300א(א) לחוק, הרי שבנסיבות הענין ובמסגרת שיקול הדעת המוקנה לבית המשפט (ראו פסקה 30 לעיל), לא ברור כלל שהיה צידוק להורות על הפחתה כלשהי בעונשו. זאת, בעיקר נוכח שבעת מדורי הגיהנום שהעביר המערער את המנוחה משך חודשים ארוכים, שהסתיימו בתקיפתה האכזרית אל מול עיני בנותיה ורציחתה בצורה מחרידה.

37. סוף דבר: אציע לחברי לדחות את הערעורים על הכרעת הדין ועל ההחלטה בענין תחולת הוראת סעיף 300א(א) לחוק העונשין. ההחלטה בענין הערעור שהוגש על גובה הפיצויים בהם חויב המערער תושהה עד למתן פסק דין בדנ"פ טווק.

בשולי הדברים, נבקש להפנות את תשומת לב שירות בתי הסוהר לניסיונות ההתאבדות התכופים של המערער על רקע המשברים האישיים אותם הוא חווה, כפי שפורט גם לעיל. חזקה על שירות בתי הסוהר כי ימשיך במאמציו למנוע ניסיונות אלה ולטפל במערער לאחר מעשה, לרבות ובעיקר בתקופה הסמוכה שלאחר מתן פסק דין זה.

ש ו פ ט

השופט א' חיות:

אני מסכימה.

ש ו פ ט ת

השופט י' עמית:

אני מסכים.

ש ו פ ט

לפיכך הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט מ' מזוז.

ניתן היום, י"ט בסיון התשע"ז (13.6.2017).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט ת